

De toekomst van Christendemocratische politiek

Precies op de dag dat het nieuwe kabinet werd beëdigd klonk aan het begin van het betoog van Professor Buijs het woord “vertrouwen” en aan het eind ervan het woord “verbinding”.

Deze avond liet Buijs zien dat juist dat vertrouwen, dat essentieel is voor een goed functionerende maatschappij, zeker niet vanzelfsprekend is maar verdiend moet worden. En dat er goede redenen zijn dat mensen argwanender zijn dan vroeger.

De politiek filosoof zette in Oirschot een fors aantal gegevens en grafieken naast elkaar die de maatschappelijke gevoelens van burgers in verschillende landen weergaven.

Bijvoorbeeld het gevoel van vertrouwen in de medemens, in politici en in vreemden (alle drie in Nederland hoger dan in bijvoorbeeld Duitsland of België. Denemarken staat helemaal bovenaan de lijst, Chili onderaan.)

In samenlevingen waar dit vertrouwen hoog is (high trust society 's) blijken mensen ook aan te geven gelukkiger te zijn en economisch optimistischer.

Dit vertrouwenspercentage blijkt in Nederland echter te dalen. Wetenschappers vragen zich af waardoor dit komt en geven meerdere theorieën:

- De ‘wantrouwenden’ krijgen sinds het optreden van Pim Fortuyn meer aandacht in de media
- Het zgn. “fear of falling”-syndroom (we zijn nu gelukkig, maar bang en onzeker over de toekomst)
- We worden perfectionistischer en dus chagrijniger bij tegenvallers.

Vertrouwen hebben in elkaar is belangrijk voor een maatschappij (o.a. voor onderlinge samenwerking en het vrijuit mogen genereren van creativiteit) want de uitdagingen voor de toekomst zijn groot.

Een opmerkelijk boek over een veranderende wereld is reeds in 2009 geschreven maar blijkt juist nu actueel: “De geopolitiek van de emotie”, door Dominique Moïsi, waarin de schrijver laat zien waarom sommige culturen vanwege de gevoelens die onder mensen leven eerder met elkaar in botsing komen dan andere. In het westen blijken gevoelens van angst te overheersen, in de Arabische wereld gevoelens van vernedering, in Azië daarentegen gevoelens van hoop.

Wat heeft in Nederland nu geleid tot het dalende vertrouwen?

Buijs noemt de kredietcrisis (banken bleken ineens failliet te kunnen gaan), de toenemende technologische ontwikkelingen (waardoor banen op de tocht komen, en mensen gedwongen zijn zich levenslang te moeten bijscholen), het gedrag van topmensen in banken en bedrijfsleven die geen openbaarheid willen geven in hun salaris of winst en zo nodig met hun bedrijven naar het buitenland uitwijken om de Nederlandse belastingwetgeving te ontduiken (Maurice Tilmant van ING) en de toenemende immigratie, waardoor mensen flexibeler moeten kunnen omgaan met verschillende culturen.

Wat merken we in Nederland van dit groeiende wantrouwen, en speciaal van het gebrek aan vertrouwen van de burger in de politiek?

Buijs ziet een langzame verschuiving van de oorspronkelijke Parlementaire democratie naar een Partijendemocratie (zoals zij nu nog is) via een Toeschouwersdemocratie (waarin burgers via de media hun mening uiten waardoor de invloed van de media steeds groter wordt) naar groepen volksbewegingen rondom zelfbenoemde leiders (Pim Fortuyn, Geert Wilders, Thierry Baudet, als ook de huidige Franse president Macron), een Post-democratie.

Wat is de rol van het CDA tot nu toe geweest en hoe zou die in de toekomst moeten zijn?

Prof. Buijs ziet 3 kleine revoluties die Nederland sinds de jaren 50 (toen de zuilen nog bestonden) gekend heeft: 1. In de jaren '60 : accent op zelfontplooiing; 2. In de jaren '80 : toename technocratie, waardoor gevoel van ontzieling ontstond. 3. Jaren na 11-9- 2001: toename van angst voor de toekomst en onbehagen over de samenleving.

Het CDA (en zijn voorgangers) is indertijd volkomen overrompeld door de jaren 60, volop medeplichtig aan de tweede revolutie (vooraanstaande CDA'ers vertoonden nogal eens regentesk gedrag) en na 2001 tot nu toe was de houding van het CDA vrij ambivalent.

Taken voor het CDA nu zouden Buijs moeten zijn:

Een partij te zijn die haar 4 kernwaarden trouw blijft, en deze boodschap duidelijk durft te vertellen. Als positie het radicale midden kiezen. Een aantal waarden terugbrengen: bezieling, individuele creativiteit, een samenleving op menselijke maat. Denken in verbinding tussen verschillende maatschappelijke lagen, in plaats van in tegenstellingen. Niet alleen nationalistisch denken (wat best o.k. is vindt Buijs), maar ook inclusief.

Aan het eind van de avond moest ik nog denken aan Jan Terlouw en zijn touwtje uit de brievenbus, en aan meerdere uitspraken van Kim Putters. Het lijkt me bij uitstek de taak voor Christendemocraten om mee te bouwen aan het herstel van het vertrouwen.

Verslag: Herbertine Buiting